

Jerzy Wiśniewski**Kuratorium Oświaty w Gdańsku****SPRAWOZDANIE Z WIZYTY STUDYJNEJ W ANGLII****w dniach 10.03.2013 – 16.03.2013**

I. Cele wizyty: poznanie zasad funkcjonowania systemu edukacji i nadzoru pedagogicznego w Anglii.

II. Przebieg wizyty

Pierwszy dzień (10.03.2013 r.)- Przyjazd do Reading. Spotkanie organizacyjne.

Omówienie celów wizyty studyjnej.

Drugi dzień (11.03.2013 r.) – Wizyta w szkole Maidem Erleigh School w Reading.

Do szkoły uczęszcza około 1900 uczniów. Pracuje w niej 130 nauczycieli. Ostatnia ewaluacja odbyła się w 2007 roku na wniosek szkoły. Szkoła chciała uzyskać m.in. potwierdzenie słuszności wyników własnych badań nad efektami pracy. W jej wyniku szkoła uzyskała ocenę wzorową. Koszty ewaluacji zewnętrznej poniosła szkoła.

Wspomniana ewaluacja została zapowiedziana telefonicznie na dzień przed jej rozpoczęciem. Dyrektor otrzymał listę dokumentów, które był zobowiązany przygotować do na czas ewaluacji. Przed rozpoczęciem badań w szkole rodzice zostali poinformowani drogą elektroniczną o możliwości wypełnienia ankiety on-line.

Podczas ewaluacji, trwającej 3 dni, zespół inspektorów skoncentrował się na: obserwacji lekcji, rozmowach z uczniami, sprawdzeniu postępów uczniów, np. z zakresu czytania ze zrozumieniem, analizie prawidłowości oceniania prac pisemnych przez nauczycieli. Zebrał także informacje dotyczące zarządzania szkołą przez dyrektora, m.in. z zakresu podejmowanych przez niego działań mających na celu utrzymanie wysokiego poziomu nauczania, zarządzania rozwojem zawodowym nauczycieli, zapewniania bezpieczeństwa dzieciom. Przeprowadzone były także rozmowy z rodzicami i przedstawicielami władz lokalnych.

Po przeprowadzonej ewaluacji lider zespołu inspektorów, przedstawił ustny raport w obecności dyrektora szkoły i osób odpowiedzialnych za przygotowanie szkoły do

ewaluacji. W ciągu 14 dni od zakończenia badań został przygotowany krótki raport (6 stron - zawierający, m.in. rekomendacje) i opublikowany na stronie internetowej Ofsted.

Szkoła, aby utrzymać stwierdzony wysoki poziom pracy podjęła szereg działań mających na celu dobro uczniów. Uwzględniła w tych celach również oczekiwania stawiane przez instytucję nadzorującą Ofsted, rodziców oraz władze lokalne. Szkoła wysoko oceniona jest przedmiotem zainteresowania ze strony innych szkół, które były niżej ocenione. Zainteresowanie to inicjuje między szkołami współpracę i wymianę doświadczeń.

Szkoła prowadzi wewnętrzną ewaluację. Jednym z jej celów jest gromadzenie informacji o uczniach i ich problemach. W przypadku, gdy nauczyciel osiąga gorsze wyniki pracy z uczniem może liczyć na pomoc i wsparcie ze strony innych nauczycieli osiągających sukcesy w pracy z uczniami. Jednym ze sposobów współpracy w tym zakresie jest wzajemna obserwacja prowadzonych lekcji i ich omawianie. Jednak, gdy mimo udzielanej pomocy i wsparcia, nauczyciel nadal nie rokuje poprawy efektów pracy, procedura przewiduje możliwość rozwiązania umowy o pracę.

Praca nauczycieli jest planowana. Każdy z nich opracowuje plan na cały rok szkolny zawierający cele i zadania jakie zamierza zrealizować w dążeniu do jak najlepszych wyników pracy. Ma to także ścisły związek z ich rozwojem zawodowym. Realizacja planów odbywa się przy ścisłej współpracy zespołowej nauczycieli, koordynowanej i wspieranej przez dyrektora i tzw. nauczycieli - liderów. Pod koniec roku szkolnego nauczyciele są rozliczani z realizacji planów, osiągniętych efektów. Nauczyciel pracuje 40 godzin tygodniowo. Przebywa w tym czasie w szkole, z tego 34 godziny pracuje bezpośrednio z uczniami, a 6 godzin przeznaczają na sprawdzanie prac, przygotowanie do zajęć, itp.

Innym bardzo ważnym czynnikiem mającym wpływ na rozwój szkoły i utrzymanie wysokiej oceny jej pracy jest „Zarządzanie ryzykiem”. W tym zakresie szkoła stara się przewidywać zdarzenia, które mogą negatywnie wpłynąć na efektywność pracy. Po ich rozpoznaniu wdraża wyprzedzające działania zapobiegające ewentualnemu pogorszeniu jakości pracy szkoły.

Spotkanie informacyjne, które prowadzili kolejno: dyrektor, wicedyrektorzy i dyplomowany inspektor, zakończyło się zwiedzaniem szkoły. Przewodnikami byli uczniowie.

Kolejnym punktem dnia było spotkanie z Trevorem Daviesem na Wydziale Edukacji Uniwersytetu w Reading, który zapoznał nas z systemem edukacji w Anglii. Na sesji podsumowującej pierwszy dzień uczestnicy wizyty podzielili się spostrzeżeniami z wizyty w szkole. Zebrano także oczekiwania uczestników dotyczące kolejnych dni pobytu w Anglii.

Trzeci dzień (12.03.2013 r.) – Wizyta w szkole Highdown School and Sixth Form Centre w Reading.

Do szkoły uczęszcza około 1350 uczniów. Około 1000 w wieku 11-16 lat i 350 w wieku 17-18 lat. Około 10% stanowią uczniowie z dysfunkcjami. Zatrudnionych jest 150 nauczycieli, z czego 60 to tzw. nauczyciele wspomagający. Szkoła współpracuje z Uniwersytetem w Reading. Szkoła i społeczeństwo lokalne ma możliwość korzystania z Centrum Sportowego położonego obok szkoły.

Jak większość szkół w Anglii i ta wizytowana szkoła dokonała zmiany i przyjęła status akademii. Główne powody tej zmiany to lepsze warunki finansowania jej działalności dydaktyczno-wychowawczej (bez pośrednictwa organów władzy lokalnej) oraz uzyskanie większej autonomii, np. szkoła nie musi obligatoryjnie realizować proponowanych przez państwo programów nauczania.

Szkoła cieszy się dobrą opinią w środowisku. Jedynym kryterium naboru do szkoły jest miejsce zamieszkania ucznia, który nie powinno być oddalone więcej niż około 1 mili. Zainteresowanie rodziców szkołą jest większe i niż jej możliwości lokalowe.

Zarządzanie szkołą odbywa się na czterech poziomach: dyrektor, zastępcy, asystent dyrektora, oraz zarządca finansowy. Funkcjonowanie szkoły jest wspierane przez: personel sprząający, informatyków, asystentów nauczycieli, pracowników technicznych, psychologa.

Rząd oczekuje od szkół odpowiedzialności za poziom edukacji, a nauczyciele czują się odpowiedzialni za rezultaty własnej pracy. Nauczyciele organizują współpracę w zespołach odpowiedzialnych za poszczególne obszary pracy szkoły, np. za bezpieczeństwo, za efekty wychowawcze, za programy nauczania, za planowanie i realizację procesów nauczania poszczególnych przedmiotów. W strukturze organizacyjnej szkoły są także nauczyciele – kierownicy, którym podlegają inni nauczyciele, wymagający np. wsparcia.

Obecny rząd szuka oszczędności w finansowaniu szkół i w związku z tym ogranicza możliwości prowadzenia zajęć z uczniami w małych grupach. Wdraża jednocześnie politykę

placową, która uzależnia wzrost pensji nauczyciela od wyników jego pracy. W szkole każdy nauczyciel planuje swoją pracę na każdy kolejny rok szkolny biorąc pod uwagę wyniki osiągnięte przez uczniów w poprzednim roku szkolnym. Realizacja planu i poziom osiągniętych rezultatów pracy przez nauczyciela może stanowić podstawę do podwyżki pensji, a decyzje w tej sprawie podejmuje dyrektor. Każdy nauczyciel podlega ocenie pracy w skali czterostopniowej: wzorowa, dobra, można dużo poprawić, niedostateczna. Oceny pracy nauczyciela nie dokonuje dyrektor, a inspektor. Nauczyciel oceniony poniżej oceny dobrej może liczyć na wsparcie i pomoc ze strony innych nauczycieli w osiąganiu lepszych wyników pracy.

Szkoła została poddana ewaluacji zewnętrznej przez Ofsted. Podczas wspomnianej ewaluacji analizie poddano działanie wewnętrznego systemu ewaluacji oraz dokonano oceny poziomu działania szkoły w czterech obszarach: zachowanie uczniów, nauczanie i uczenie się, osiągnięcia uczniów, zarządzanie szkołą.

Po ewaluacji zewnętrznej szkoła zgodnie z rekomendacjami podjęła działania mające na celu wdrożenie bardziej innowacyjnych metod nauczania. Wizyta zakończyła się zwiedzaniem szkoły.

Czwarty dzień (13.03.2013 r.) – Wizyta w szkole Coombes CE Primary School w Reading.

Do szkoły uczęszcza 570 uczniów. Są dwie grupy wiekowe dzieci: 3-7 lat i 8-11 lat. Położenie szkoły i jej otoczenie sprzyja edukacji proekologicznej. Dzięki pomysłom nauczycieli otoczenie szkoły dostosowane jest do edukacji najmłodszych dzieci poprzez kontakt z przyrodą.

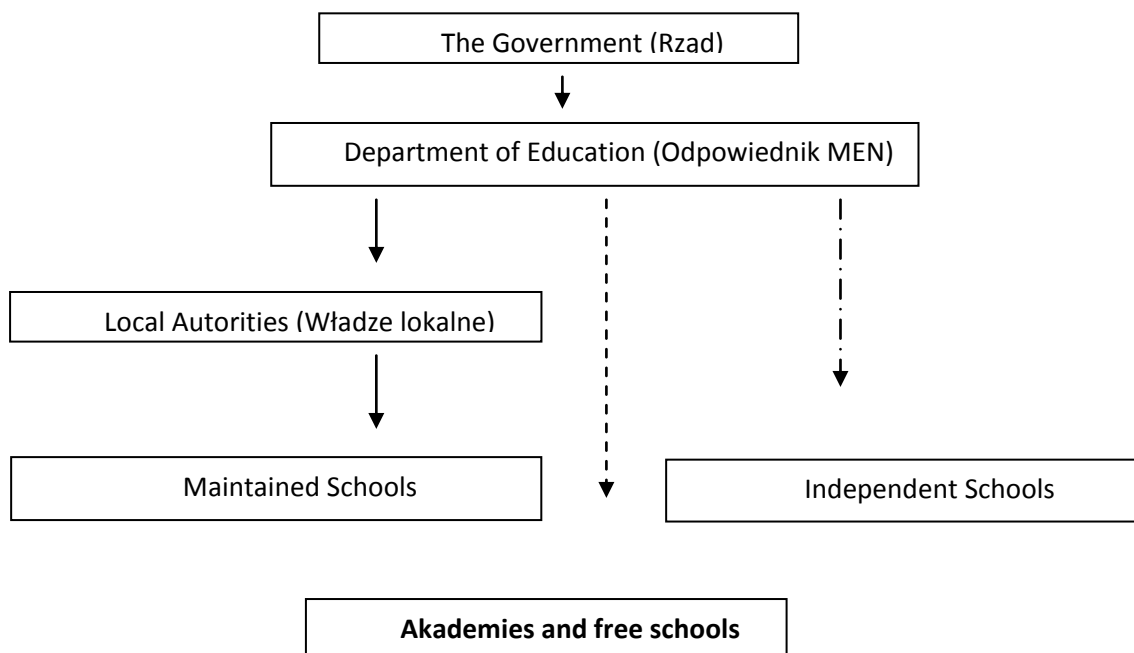
Szkoła trzy lata temu była oceniona przez Ofsted na ocenę niedostateczną ze względu na brak spełniania wymagań dotyczących bezpieczeństwa dzieci. Skutkowało to zmianą dyrektora szkoły, a w konsekwencji zmieniło się także podejście nauczycieli do ucznia i jego potrzeb. Poprawiła się atmosfera pracy i nauki. Szkoła dba o dobre relacje z rodzicami, a rodzice chętnie współpracują ze szkołą. Dokonana ponownie ewaluacja pracy szkoły przez wspomnianą już wcześniej instytucję nadzorującą wykazała poprawę stanu bezpieczeństwa i szkoła uzyskała ocenę dobrą. Wizyta zakończyła się zwiedzaniem szkoły i jej otoczenia.

Piąty dzień (14.03.2013 r.) – Wizyta w Ofsted (Office for Standards in Education, Children’s Services and Skills) w Londynie.

Spotkanie informacyjne miało na celu zapoznanie uczestników wizyty studyjnej z: systemem edukacji w Anglii, funkcjonowaniem instytucji nadzorującej Ofsted, z podejmowanymi działaniami na rzecz poprawy pracy szkół oraz wybranymi dokumentami z którymi pracują inspektorzy. Z przedstawionej statystyki wynika, że nadzorowi w Anglii podlegają:

- 17000 szkół podstawowych – do 11 lat;
- 3200 szkół średnich od 11-16 (18) lat;
- 2400 szkół niezależnych;
- 1000 szkół specjalnych.

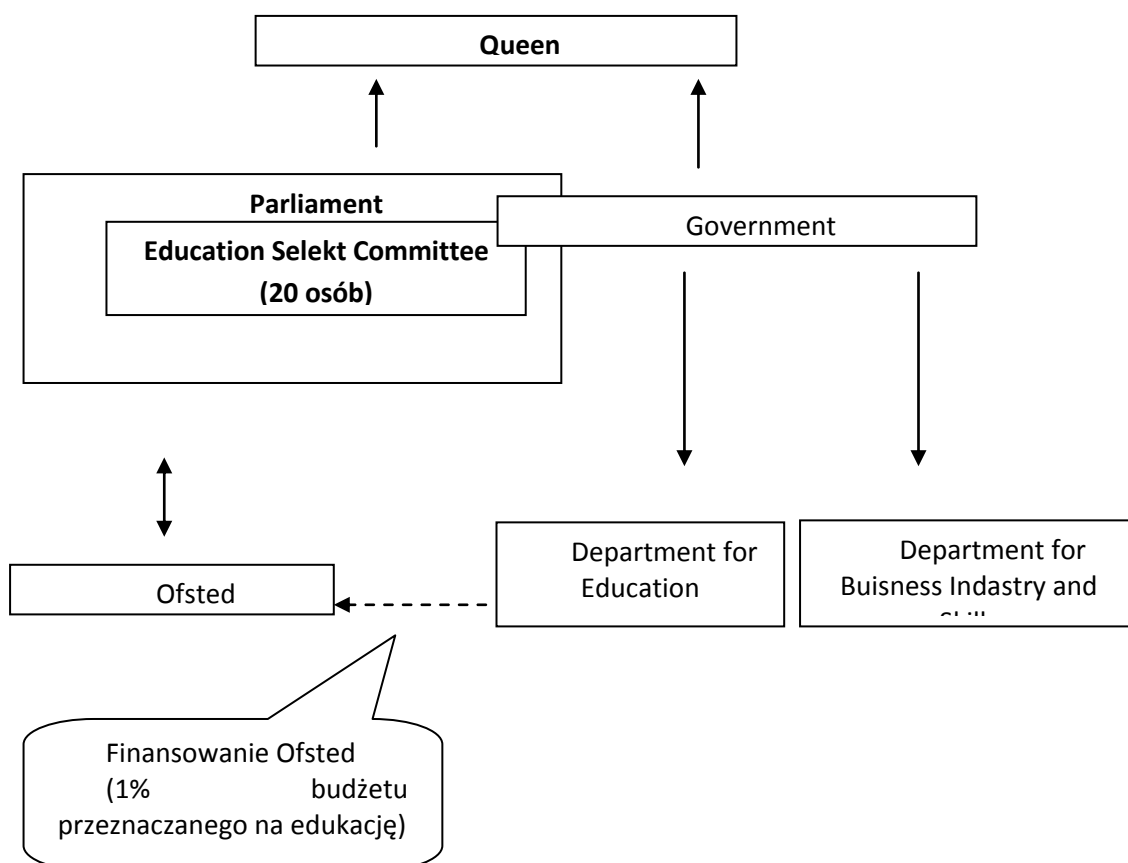
1. System edukacji w Anglii

W systemie edukacyjnym Anglii funkcjonują szkoły finansowane z pieniędzy publicznych „Maintained Schools” za pośrednictwem organów władzy lokalnej oraz są szkoły niezależne „Independent Schools”, które w niewielkim stopniu są finansowane z pieniędzy

publicznych pochodzących z Departamentu Edukacji. W tych szkołach zasadnicze koszty kształcenia dzieci ponoszą rodzice. W systemie edukacyjnym wprowadzane są zmiany dotyczące zasad finansowania szkół. Rezygnuje się z pośrednictwa finansowania i tym samym pozbawia się wpływu władz lokalnych na szkoły. Pieniądze do szkół trafiają bezpośrednio z Departamentu Edukacji. Ocenia się, że w ten sposób do szkół tafia więcej pieniędzy na ich funkcjonowanie. Aby to było możliwe szkoła musi uzyskać status akademii. Obecnie 85 % szkół w Anglii to akademie. Uzyskały one większą swobodę działania, np. nie muszą realizować krajowych programów nauczania. W ocenie Ofsted te szkoły uzyskują także lepsze rezultaty pracy. Obok akademii powstają tzw. „Free schools” zakładane przez rodziców. Jest ich obecnie w Anglii około 60.

2. Funkcjonowanie Ofsted

Ofsted prowadzi nadzór nad żłobkami, przedszkolami, szkołami i innymi podmiotami realizującymi proces edukacyjny. Nie jest częścią ministerstwa. Działa niezależnie, stąd może zachować większą obiektywność w ocenie pracy szkół. Kierujący instytucją Ofsted jest w randze ministra. Ofsted zatrudnia na etacie 120 inspektorów. Ich pracę wspomaga około 3000 inspektorów-asystentów, tzw. podwykonawców, rekrutujących się spośród czynnych dyrektorów i nauczycieli ze szkół. Inspektorów podwykonawców wyłaniają firmy nad którymi kontrolę sprawuje Ofsted. Raz na trzy lata jest kontrolowana każda szkoła. Inspektorzy korzystają z poradnika, który zawiera wskazówki jak prowadzić inspekcję szkół, na co zwrócić uwagę przy ocenie ich pracy w danym obszarze. Inspekcję prowadzi zespół inspektorów (2-5), dopuszczalne jest prowadzenie także przez jednego inspektora. Na liczebność inspektorów w zespole najczęściej wpływa wielkość szkoły. Nie zawsze liderem zespołu jest inspektor zatrudniony na etacie przez Ofsted. Inspektorzy częściej odwiedzają szkoły gorsze i podczas spotkań realizują elementy wsparcia.

Szkoły ocenia się w czterostopniowej skali: wzorowa, dobra, satysfakcjonująca (obecnie-szkoła wymagająca poprawy), niedostateczna. 12% szkół z ogółu skontrolowanych osiąga ocenę wzorową, dobrą 40-50%, a 9% niedostateczną. Szkoła oceniona najniżej jest kontrolowana częściej, np. w skrajnym przypadku nawet co 12 tygodni. Jeśli szkoła ma trudności z poprawą jakości pracy może utracić niezależność i np. zostać połączona z dobrą szkołą i funkcjonować jako akademia. Szkoła z oceną dobrą w nagrodę jest kontrolowana rzadziej, np. co 4 lata.

O zamiarze przeprowadzenia ewaluacji szkoła jest powiadamiana się na 24 godziny wcześniej. Przed wejściem do szkoły inspektorzy zapoznają się z danymi o szkole, o efektach pracy, korzystając z dokumentu liczącego około 90 stron. Przygotowaniem wspomnianego dokumentu zajmuje się 30 osobowa grupa pracowników zatrudnionych przez Ofsted. Wspomniana grupa pracowników przygotowuje także informacje do podejmowania przez Ofsted decyzji, którą szkołę należy w danym roku szkolnym poddać ewaluacji. Jednym z kryteriów wyboru może być informacja o braku postępów pracy danej szkoły.

Badania w szkole trwają 2-3 dni, podczas których zespół inspektorów dokonuje dużej liczby obserwacji lekcji. Prowadzi rozmowy z rodzicami i uczniami, przedstawicielami władz lokalnych. Może także poddać kontroli prawidłowość realizacji wydatków finansowych, np.

wydatkowanie funduszy przeznaczonych na pomoc uczniom (żywienie) lub prowadzenie polityki płacowej dla nauczycieli (podwyżki pensji). Ewaluacja najczęściej obejmuje cztery obszary pracy szkoły: postęp i osiągnięcia uczniów, nauczanie i uczenie się, zachowanie i bezpieczeństwo oraz zarządzanie. Może jednak dotyczyć wybranych obszarów lub obszaru. Na zakończenie zespół inspektorów przedstawia ustnie wyniki inspekcji dyrektorowi szkoły. W podsumowaniu mogą uczestniczyć nauczyciele.

Przy ostatecznej ocenie pracy szkoły stosuje się jedną ocenę wybraną ze wspomnianej już wyżej czterostopniowej skali ocen. Ewaluacja kończy się krótkim raportem, który jest publikowany na stronie WWW Ofsted. Zawiera ocenę i jej uzasadnienie, opis mocnych i słabych stron pracy szkoły, rekomendacje i zalecenia. Przed publikacją raportu jest on autoryzowany i czasami występuje konieczność dokonania niewielkich zmian w jego treści.

Po opublikowaniu raportu szkoła otrzymuje kwestionariusz zawierający 20 pytań. Uzyskane tą drogą informacje zwrotne służą Ofsted, m.in. do oceny procesu ewaluacji i pracy inspektorów. Jest około 5% niezadowolonych szkół z inspekcji. Oprócz raportów z ewaluacji poszczególnych szkół, Ofsted przygotowuje roczny raport z nadzoru. Zawiera on wyniki, wnioski i uwagi z przeprowadzonych ewaluacji. Są także informacje o dobrych praktykach szkół osiągających sukcesy w pracy z uczniami.

Szósty dzień (15.03.2013 r.) – Wizyta w szkole Lark Hall Primary School w

Londynie.

Do szkoły uczęszcza 450 uczniów, w tym 28 z różnymi deficytami. Pracuje 90 nauczycieli, w tym 50 to kadra wspomagająca. Praca nauczycieli jest oceniana na podstawie informacji zebranych podczas obserwacji lekcji i analizy prowadzonej przez niego dokumentacji. Obserwacja zajęć jest prowadzona raz w tygodniu przez 30 min, co daje 15 godzin rocznie (Ofsted wymaga tylko 3 godzin rocznie). Analizie podlegają: zeszyty uczniów, planowanie pracy przez nauczyciela, informacje z rozmowy z uczniami, środowisko ucznia. Co 1,5 miesiąca analizuje się postępy uczniów. Każdy nauczyciel ma założoną tzw. teczkę, zawierającą dane stanowiące podstawę oceny jego pracy. Oceną pracy nauczycieli zajmuje się 6 wybranych nauczycieli spośród kadry nauczycielskiej pracującej w szkole. W przypadku gdy nauczyciel osiąga niskie wyniki pracy i nie czyni postępów, składana jest

propozycja wycofania z zawodu (np. na jakiś określony czas). Każdy nauczyciel rozpoczynający pracę otrzymuje podręcznik pt. „Co jest ważne dla szkoły?”.

Zdaniem dyrektora osiągnięcie sukcesów w zarządzaniu szkołą zależy od odpowiedniej atmosfery pracy i nauki. Niezmiernie ważnym zadaniem nauczycieli jest rozwijanie osobowości uczniów. Także ważnym zadaniem szkoły jest współpraca z rodzicami, którym oferuje się m.in. programy obejmujące problematykę wychowania. Spotkania z rodzicami mają na celu, m.in. uświadamianie im jak ważnym dla procesu wychowania jest bycie wzorem dla dziecka, jak ważnym jest ochrona ich dzieci przed złym wpływem środowiska.

Przez ostatnie 5 lat szkoła podniosła ocenę pracy wystawioną przez Ofsted z oceny niedostatecznej na dobrą. Według dyrektora wizytowanej szkoły najważniejszy dla sukcesu jest dobór nauczycieli i stworzenie dobrych relacji z uczniami. W szkole funkcjonuje rada szkoły licząca 16 członków. Wizyta zakończyła się zwiedzaniem szkoły i jej otoczenia.

Siódmy dzień (16.03.2013 r.)- Powrót do kraju.

III. Podsumowanie

1. Na uwagę zasługuje dobrze zorganizowana przez Ofsted praca inspektora. Inspektor korzysta z podręcznika zawierającego istotne wskazówki, m.in. jak prowadzić ewaluację i na co zwrócić szczególną uwagę podczas oceny pracy szkoły. Przed badaniami w szkole ma możliwość zapoznania się z gotowym materiałem informacyjnym o szkole, przygotowywanym przez pracowników instytucji nadzorującej. Przebieg ewaluacji w szkole (2-3 dni) jest poświęcony głównie obserwacji procesu uczenia się i zebraniu opinii od uczniów i rodziców. Raport z inspekcji jest krótki i zawiera najważniejsze informacje potrzebne dla rozwoju szkoły.
2. Koncentrowanie się Ofsted na szkołach osiągających słabsze wyniki pracy, wydaje się być dobrym i słusznym podejściem przy wyborze szkół do ewaluacji.
3. Warto rozważyć, czy w naszej procedurze ewaluacji nie byłoby lepiej powiadamiać szkoły o zamiarze przeprowadzenia ewaluacji w terminie krótszym niż na 30 dni wcześniej, np. jak w Anglii, na 24 godziny.
4. Ciekawa jest zmiana w angielskim systemie edukacji polegająca na pozbawianiu wpływu władz lokalnych na szkoły oraz zwiększanie autonomii szkół poprzez

tworzenie tzw. akademii finansowanych bezpośrednio z funduszy zarządzanych przez Departament Edukacji.

5. Na uwagę zasługuje system wynagradzania nauczycieli, motywujący ich do większego wysiłku i osiągnięcia lepszych wyników pracy. Pozwala on dyrektorowi na zwiększenie pensji nauczycielowi, którego praca została wysoko oceniona.